

יורש את הבנים, אם מתו ולא השאירו אחריהם זרע⁽¹⁾.

וכן הבנים יורשים את האב⁽²⁾ במותו⁽³⁾.

והאחין מן האב⁽⁴⁾, נוחלין ומנחילין⁽⁵⁾ זה לזה, אם מת אחד מהם ולא השאיר אחריו

במותם, ולא נוחלין את אותם קרובים כשימותו הם.

ויש, שלא נוחלין את קרוביהם, ולא מנחילין אותם.

מבארת המשנה: ואלו נוחלין ומנחילין: האב

אחי האב יורשים אותו. וכן, אם מתו אחי אביו בלא בנים, או אב, לאחר מות אביו, יורש אותם. ותרצו, אחר שלמדנו שהבנים קודמים, ואחר הבנים האב, ואחריו האחים, ממילא אנו יודעים שאחי האב יורשים על ידי מישמוש. כלומר, אם אבי המת היה קיים היה יורש את בנו, עכשיו שאינו קיים הרי הוא יורש בקבר להנחיל לאחיו. ואם תאמר, אם כן מדוע שנינו "אחין מן האב", הלא אף הם יכולים לרשת את אחיהם על ידי מישמוש, כיון שהאב יורש את בנו, ומוריש לבנו, אם כן, כשמת הבן, ואין האב קיים, הרי הוא יורש בקבר להנחיל לבניו, דהיינו אחי המת?

ותרצו, שנינו "אחין מן האב", אגב דין, "אחין מן האם" האמור בסיפא. וקא משמע לן, שאחי האם אינם יורשים את אחיהם.

5. צריך באור, מדוע חזר התנא ושנה "והאחין מן האב נוחלין ומנחילין", הרי כבר נאמר בתחילת הפסקא, "ואלו נוחלין ומנחילין, האב את הבנים וכו'?" וכתב התוספות רי"ד (וכן הובא במאירי), שירושת אחים מן האב שונה מירושת אב את הבנים.

ואכן יש לעיין בדין ירושת אחים: האם אח יורש את אחיו באופן ישיר, כמו בן את אביו, או, שאינו יורש אלא על ידי "מישמוש", כלומר, אנו דנים כאילו אבי המת ירש את בנו בקבר, והוריש את הנחלה לבניו, (היינו, א?ח?י המת). ונפקא מינא, לדין בכור נוטל פי שנים. אם

1. כמבואר בגמרא (לקמן קט' א) דכתיב, "איש כי ימות ובן אין לו, והעברתם את נחלתו לביתו", ודייקו חכמים ממה שנקט הכתוב לשון "והעברתם", ולא לשון "ונתתם", שיש אחר הראוי לירש את הבן, והוא האב. אלא שבמקום שיש בת, מעבירים את הנחלה מן האב לבת. ומכאן דרשו למסקנת הסוגיא: "במקום בת אתה מעביר נחלה מן האב, ואי אתה מעביר נחלה מן האב במקום אחים". כלומר, אם מת אדם בלא בנים, אביו יורשו, ולא אחיו.

2. שנאמר, "איש כי ימות ובן אין לו", ומבואר, שאם יש לו בן, בנו יורשו.

3. הקשו התוספות: הרי "האב את הבנים" היינו "הבנים את האב", שאם האב נוחל את בנו, הרי בנו מנחילו, וכן להפך, אם הוא מנחיל לבנו, אם כן בנו נוחלו. ומה התחדש בכך שהבנים נוחלין ומנחילין לאביהם?

אכן הרשב"ם (לקמן קיד' ב סוף ד"ה אף) חש בקושיא זו, וכתב, "כיון דמיתני בתרוייהו נוחלין ומנחילין קתני להו. דכל נוחלין ומנחילין קחשיב".

אך לתוספות לא ניחא בתירוץ זה, וכתבו, דיתורא דמתניתין השמיענו אגב אורחא, שהבנים קודמים לבנות. ואין הבת יורשת במקום בנים.

4. הקשו התוספות: מדוע לא נאמר גם "אחי האב נוחלין ומנחילין"?

דהיינו, מי שמת ואין לו בן, בת, אב, או אח,